



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Vers. 19.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

possibile, inuisibile, mundi architectum, Deum denique? *Ans. Sane. Orth.* Sicut ergo patris essentiam dicis immortalē, incorruptibilem, inuisibilem, mundi architectum, nonne ita & filium eandem essentiam dicis? *Ans. Sane. Orth.* Filium autem nunc vocas patrem? *Ans. Nequaquam. Orth.* Pater ergo non est proprium quiddam essentiae, sed hypostasis. *Ans. Quomodo? Orth.* Quoniam quæ propria sunt essentiae, similes sunt communia Patri & Filio & Spiritui sancto. Pater autem non est commune quiddam, non est igitur Pater proprium essentiae, sed hypostasis. Quod si aliud est proprium hypostaseos, & aliæ sunt proprietates essentiae, non idem signifi- carentur essentia, & hypostasis.

Quæ relecti intelligit quomodo Ariani oppug-
nare Catholicos soliti sunt, quamque locus hic in-
ter præficos fuerit iactatus, diabolo vbique rem suam
agenti, & nostris etiam temporibus Arianis in Tran-
sylvania fluentibus veterum errores renouantur. Mi-
ras est Beze hoc loco parallogismus, Apoptosismus est
hic locus tu, qui suis meritis vilo modo gloriantur ad per-
fectionem doctrinae legalis ex legislatoris maiestate, non ex iis
quæ ipsi se præstuisse somniant æstimandam reuocandis, ne-
dum vt sua doctrinæ meritis in hunc album referant. Re-
spondendum est: Nulli vilo modo suis meritis glorian-
dum esse, cum enim fundamentum meritorum, sit
gratuita gratia creatoris, cum ipsa merita sint dona
Dei, & Christi Spiritus auxilio collata non potest me-
ritis quicquam gloriarī. Non sequitur ideo merita
nulla esse, si solus Deus sit bonus: Neque sequitur,
idcirco non esse merita, quod perfectio doctrinae legalis,
sit ex legislatoris maiestate æstimanda, non ex ope-
ribus nostris. Neque enim opera nostra merita
esse dicimus ex se seu natura sua, sed ex maiestate legi-
slatoris, adiutoris, acceptatoris ad ea concurrentis
ex promissione benenolentissima, qua fit vt im-
perfectis operibus premia tanquam meritis largi-
atur. Contra d. Vorst vsus magis ad Catholicos in hac
controversia accedit. Non negamus, inquit, bona ope-
ra nostra, esse vere bona sancta, pura & Deo grata: sed
negamus adeo pura & perfecta esse, vt sua propria perfectione
inducto Deo exactè respondere, ac vitam æternam ex con-
dignis meritis possint. Negat etiam opinionem Caluini
notorum præcipue niti verbis Isaac. vbi iustitias no-
stras comparat panno menstruato. Nam multos suo-
rum p. Pistorio silentiri. Denique concludit, [Ita-
que etiam nullam nobis succendi causam habet,
& quod dogma de meritis nostris in hac iustificationis
& salutaris æternæ materia constanter repudiamus;
& quoniam nihil aliud hic damnemus, quam superbiam il-
lam de propria nostrorum operum dignitate opi-
niem, que inane[m] quamdam fiduciam & gloriatio-
nem in nobis ipsis secum trahere solet.]

Hanc opinionem nos quoque damnamus, nec ta-
menideo propter dictum meritum negamus. Nam
opere facto debitum est ex divina promissione. Glo-
riatio autem omnino tollitur, cum dicimus omne me-
ritum esse donum Dei ex gratia adoptionis, adiu-
rio speciali, denique dicimus requiri promissionem
gratuitam, sine qua nullum meritum agnoscerim
et Bellarmin. docet, lib. 5. de iustif. cap. 14. Vultus
tamē Bellarmini sententiam non recte interpreta-
tur. Verba Bellarmini sunt, lib. 5. de iustificazione,
cap. 17. Nobis illa sententia probabilior esse videret, quæ
docet opera bona iustorum meritoria esse vitæ æternæ ex con-
ditione ratione pacti, & operis simul, non quidem quod sine
opere pacto redceptione non habeat opus bonum proportionem
ad vitam æternam, sed quia non reuocet Deus acceptatæ ad il-
lam mercedem opus bonum, quâvis par & æquale mercedi,
nisi conueniens interueniat. Quam sententiam iustorum

esse non dubitamus Concilio Tridentino, & Principibus Theologorum sancto Thome in 1. 2. questione 114. articul. 1. ad 3. & articul. 3. sancto Bonaurenture, & aliis in 2. sentent. dist. 29.

Factum igitur requirunt omnes, nam ex solo pacto debitum fit.

Hoc vero cap. 18. exponit: Vt dicat non requiri aliquam æqualitatem inter opera & mercedem, sed proportionalem, vt d. gnius sit præmio quodam proportionem. Nec tamen hoc est substantiæ operum aut vi dignitatis operum, quæ enus sunt actiones quædam agentis ratione vtentis, sed vt a Dei gratia & supernaturali auxilio Spiritus sancti procedunt, atque hanc vocamus proprie operum dignitatem.

QVÆSTIO II.

*An ad vitam ingredi volenti seruanda sint
mandata?*

§. 1. **T**a Christus pronunciat, & ratio suadet. *Qui*
enim à Deo tantum præmium expectat, opus
est vt legibus quas ipse fixi, obtemperet. Cum inter-
rogat quæ sint manda a, haud fide id facit, existimat
enim quedam singularia Christum propositurum.
Deesse autem aliquid putabat, vt ait Chrysostom.
Homil. 16. in Epist. ad Hebræos. *Non pates dicere non Christus nō*
possum, neque accusare condonare, si enim impotentes non irrisi ado-
ficeret, & deinde imperet culpa eius est: Quomodo ergo, in-
lescentem.
quis, multi non possunt: quomodo ergo multi volunt? si e-
nim voluerint omnes poterunt: Habemus quippe cooperato-
rem, & adiutorem Deum: tantum velimus, tantum opere ac-
cedamus ad rem ipsam.

§. 2. Quæ Calvinus hoc loco de fictis d. uotionibus, de bonis operibus de lege seruanda nugatur, meræ calumnie sunt. Non enim nos aut operibus sine gratia factis, aut fictis vitam æternam mereri nos dicimus, sed mandatorum obseruationem dicimus ad salutem necessariam, & Christum id serio docuisse, non ludibrio habuisse adolescentem, si enim mandata per Dei gratiam seruati non possunt, & iocatus est Dominus, quid tandem certi in factis literis inuenimus?

VERSUS 19.

*Honora patrem tuum & matrem
tuam: & diliges proximum tuum
sicut teipsum.*

QVÆSTIO I.

*An illa particula addenda sit. Et proximum tuum
sicut teipsum?*

§. i. Q Vadam exemplaria habent *ἡμεῖς* vs, sic
& nos ter legit; est in regis: multa græca o-
mittunt. Origenes omitterund censet, & proximi-
um sicut teipsum, siue vt Syrus habet *אני ופשו*
Aich naphschach, sicut animam tuam. rationes adfert pa-
rum solidas. Nempe apud Marcum & Lucam omit-
tit. Verum nouit ipse ylitatum esse, vt vnus Euan-
gelista omitat, quod alius recenset, aliqui ex Marco
delegendum esset, quod ait in hac eadem historia, ado-
lescentem in genua procidisse, Iesum eum dilexisse.
Quin etiam Marcus addit *ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ συγγένει*, ne fraudem se-
cerit, quod tamen in Matthæo non est, nec ideo tamen

in Marco supposititum est, quia in Mattheo non est scriptum.

§. 2. Obicit Origenes: Rem eandem iterari sine causa. Responso facilis. In his, *dilige proximum sicut te ipsum*, contineri præcedentia, nec otiose tamen hoc addi, sed exegetice. Nam adhuc alia nonnulla addi poterant, quæ omnia continet hoc diligendi præceptum, perinde enim est ac si Dominus dicat. *Non occides, &c.* Et vno verbo, *diliges proximum sicut te ipsum*, at vero si hoc præceptum seruet iam nihil deest illi, Dominus vero aliquid deesse vnum illi affirmat apud Marcum 10. 21. *Et vni vni vnum tibi deest.* Vnde est deficiere, lassari, ut illi qui à tergo relinquuntur, & non perueniunt ad scopum, aut nimis tarde veniunt. Occurrit Origeni Beza; Non intellexisse Origenem, quia de re ageretur. Non enim iuuenem vere respondisse, & hunc latentem morbum, quod proximum non diligeret Christum detexisse. Verum Beza aut non intelligit, aut sciens volens sensum peruerit. Christus enim mandata profert, deinde eorum summam, nempe dilectionem. Cui adolescens respondet; *se etiam seruasse, ut proximum diligeret sicut se ipsum*, eo nempe modo quo solet in hac vita fieri. Hæc tamen professum intuitus Iesus dilexit. Quid igitur deerat ad perfectionem? Respondeo consilii diuini, non præcepti executio, ut omnia venderet, Christum sequeretur. Fiuolum vero est quod oggerit Beza; Christum non venisse ut nouam legem conderet, sed potius nos à legis maledictione liberaret. Quasi vero non & nouam condere legem, & à legis conditæ maledictione nos liberare potuerit. Condidit sane leges sacramentorum aliasque, & à maledictione legum nos liberauit, non ut committentibus in legem impunia sint scelera, ut dando gratiam qua lex obseruatur.

VERSVS 20.

Dicit illi adolescens: Omnia hæc custodiri à iuuentute mea, quid adhuc mihi deest?

QUESTIO I.

An seruauit adolescens mandata?

§. 1. **N**on est mentitus. Non enim eum Christus reprehendit, sed ad maiorem hortatur perfectionem. Imo, ut ait Marcus, dilexit eum: mentientem autem non diligeret. Notarunt hoc non modo Catholici, sed ex Hæreticis Musculus, qui mentitum prorsus negat, quia Marci 10. Christus eum intuitus amauit. Nec obstant diuitiæ, nam Abraham, Isaac, David, Iosaphat, Iosias diuites fuere, nec diuitiæ sunt signa auaritiæ, sed diuinæ largitatis, licet magni auctores eum eius vitii arcestant.

§. 2. Bullingerus arrogantem fuisse fingit. Caluinus legem illi mortuam fuisse, stulta fiducia ebrium fuisse, Christum auaritiæ eius morbum detegere. Bullingerus, de operibus ira loquitur, ut videatur Catholicus, sed postea in aliam hæresin incidit, quæ est multorum in Hollandia. *Habes in hisce pauculis verbis quid boni facies, & qua pateat ad celos via.* Et paulo post: *certissima enim via ad vitam est seruare mandata.* Discretem enim & infallibile verbum Dei est, si viæ ad vitam ingredi, seruare mandata. Deinde docet non pugnare hoc cum doctrina de iustificatione, quæ per fidem est, sed tandem infert, eum seruare mandata, qui per fidem credit se saluari. Vnde iam planum sit, inquit, & indubitatum, si dem in Dominum nostrum Iesum Christum esse obseruationem legis.

Quando per fidem illud facimus, propter quod lex instituta est. Nihil à mente Christi alienius dici potuit. Sensus enim esset, seruare mandata, non occides, non furaberis, &c. Hoc est, crede te saluum fore, & propter Christum tibi peccatum non imputari, inde consequeris, ut dicaris seruasse mandata, etsi occidas, fureris, mœcheis, tantum crede. Quod si mores inducantur, Christianorum vitæ omnium Ethnicorum conuersatione deteriores euadere necesse est. Quid enim reliqui illi fuerit, qui sola fiducia securus, seruare se omnia præcepta iudicet, modo credat saluum se fore, at vero Christus non hoc monet, ut credat se fore saluum, & sic eum omnia seruaturum præcepta, sed vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Quæro enim an hoc præceptum implet adolescens, non faciendo, sed credendo, præceptum enim fuisse contendunt sectarii, si hoc fiduciam poterat implere, nil opus erat, ut tristis abiret, sed retentis opibus, credenda erat salus, & prædestinatio, si illud faciendo implendum erat, non credendo duntaxat, non igitur nec cetera credendo implentur. Ideoque nec fides est omnium mandatorum obseruatio. Habet ista Bullingerus ex Zwinglio, qui improprium locutionem esse, ait. Nam obseruatio mandatorum, inquit, non est propria causa salutis. Deinde pergit. *Quis enim mandata Dei seruet? Qui eum timet & amat, quis vero eum immet & colit? qui credit.* Quis credit: qui electus est. Non equidem negandum vitam æternam ex electione esse, sed plures sunt eius rei causæ. Dominus mandatorum obseruationi tribuit vitam æternam, nec tamen Dei electionem, nec Christi meritum, nec sacramentorum efficaciam, nec fidem excludit. Ut vero electus cognoscat, quantum dissideant veteres Martyres & Hæretici: adferam S. Cyprianum hunc in locum expositionem. Immortalitatem autem petiri quomodo possumus nisi ea quibus mors expugnatur & vincitur Christi mandata seruemus? ipso monente & dicente: *Si vis ad vitam venire, seruare mandata.* Et iterum: *Si feceritis quæ mando vobis, iam non dicam vos seruos sed amicos.* Hos denique fortis dicit & stabiles, hos super petram robustam mole fundatos; hos contra omnes tempestates & turbines seculi, immobili & incutussa firmitate solidatos. Qui audit, inquit, verbum & facit ea, similibo eum viro sapienti, qui adificauit domum suam supra petram. Descendit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti & impegnerunt in domum illam & non cecidit, fundata enim fuit super petram. Verbis igitur eius insisteret, quæcumque & docuit & fecit, discere & facere debemus. Ceterum credere se in Christum quomodo dicit, qui non facit quod Christus facere precepit? aut unde perueniet ad premium fidei, qui fidem non vult seruare mandati? Nunc necesse est & vageur, & spiritui erroris arreptus, velut pulvis quem ventus excutit, ventiletur; nec ambulando proficiat ad salutem, qui salutaris via non tenet veritatem.

QUESTIO II.

An consilium sit omnia vendere, an præceptum?

§. 1. **C**onsilium est; sub conditione enim perfectæ conditionis proponitur, non absolute ad vitam æternam consequendam necessarium, ad particulare enim factum Christus hortatur, non ad aliquod, quod omnibus sit necessarium. Augustinus. Sermo 16. de tempore. Bullingerus à Domino præceptum adolefcenti dicit, ut venditis omnibus se sequatur. Caluinus sibi quidem repugnat, alios vero calumnias. Repugnat dum faretur, nusquam in lege scriptum esse, ut omnia vendamus, imo negat agricola id licere, melius se alere parçè, & partem dare pauperibus, quam